

Avsnitt 3: Variantfrekvensstudie och kopplingar mellan varianter

Materialet har utgjorts av 1-öresmynt av silver hos handlare, i myntsamlingar, bilder i fysiska eller digitala auktionskataloger eller i lagerlistor, böcker, med mera och redovisas närmare under avsnitt 7 (Källor). Dubbelregistrering har försökt undvikas genom att bilder sparats variantvis och nya jämförts med dessa. Vid besök hos mynthandlare har kvalitet och pris noterats och vid nästa besök har mynt med motsvarande beskrivning inte tagits med. Materialet samlades in under perioden 2016 - juni 2019. Sammanlagt har 2 042 1-öresmynt av silver präglade under frihetstiden studerats och variant av åtsida och de allra flesta fall frånsida bestämts. 109 av mynten var präglade under Ulrika Eleonora, 1 662 under Fredrik I och 268 under Adolf Fredrik

Mynten variantbestämdes som beskrivs under rubriken "klassificering av mynt" i avsnitt 1. I korthet beskrivs åtsidan efter antalet bär på vänster och höger sida och om det till exempel är 3 bär på vänster sida och 4 på höger sida benämns varianten som 3-4. Den första varianten med 3-4 bär som påträffats för ett år benämns 3-4a, den eventuella andra 3-4b och så vidare. Har en åtsida, t.ex. 3-4b, bara en frånsida kopplat till sig kallas frånsidan också 3-4b. Är det två eller fler frånsidor kopplade till sig kallas dessa 3-4b1, 3-4b2 etc.

Tabell 1 visar antal åtsidevarianter, frånsidevarianter och myntvarianter präglade under frihetstiden inom variantfrekvensstudien samt varianter som påvisats efter studiens slut. Alla 1-öresmynt från Ulrika Eleonoras tid vid makten hade en och samma åtsida som kombinerades med två olika frånsidor vilket då resulterar i två varianter. Sammanlagt under frihetstiden kunde alltså, med tillägg av extramaterial inom parantes, 101 (102) åtsidor, 144 (147) frånsidor och 187 (193) varianter påvisas.

Tabell 1. Antal åtside-, frånside- och myntvarianter präglade under frihetstiden påvisade i variantfrekvensstudien om 2 039 mynt. Siffror inom parantes anger dessa antal plus antal som påvisats efter studien

Regent	Antal åtsidor	Antal frånsidor	Antal varianter
Ulrika Eleonora	1 (1)	2 (2)	2 (2)
Fredrik I	87 ¹ (88 ²)	129 (132)	170 (176)
Adolf Fredrik	13 (13)	13 (13)	15 (15)
Totalt	101 (102)	144 (147)	187 (193)

¹Varav 24 användes under två eller flera år. ²Varav 25 användes under två eller flera år.

Antalet registreringar av de olika åtsidorna, frånsidorna och varianterna och kopplingar mellan varianterna visas i tabell 2. Den åtsida som förekommer flest år är den som först förekommer 1724 som 4-4b och som sedan slås 1726, 1727, 1728 och 1732. Det är ju mycket möjligt att den slås andra år också men då knappast i någon större omfattning. Av tabell 2 framgår att antalet påvisade mynt per enskild åtsida varierade mycket, från en enda till som mest 109 (Ulrika Eleonoras åtsida med 5-5a). De tre åtsidor bland Fredrik I:s åtsidor som hade flest observationer var den i detta stycke redan nämnda 1724 4-4b som förekom ytterligare 4 år (58 observationer), 1722 LC 5-3a (55 observationer) och 1734 5-4a som också slogs 1735 och 1737 (52 observationer). Fem åtsidor hade endast en observation i variantfrekvensstudien; 1721 4-5a, 1722 4-4b, 1733 3-3a, 1735 ?-? och 1742 3-2b. Efter studiens avslutande har 1722 GZ 3-3f påvisats.

Den vanligaste åtsidevarianten bland Adolf Fredriks åtsidor är 1753 4-3a som också slogs 1754 med 60 registreringar följt av 1761 1-1 och 1761 1-3, båda med 48 registreringar. Den ovanligaste åtsidevarianten var 1758 1-2b med en observation. Även antal registreringar för enskilda frånsidor och varianter varierade också stort. Båda toppar med Ulrika Eleonoras 5-5a2 med 79 registreringar. Fjorton enskilda varianter och 7 enskilda frånsidor har endast en registrering.

Det går också att få ett mått på hur mycket kopplingar det finns mellan myntvarianterna. Om man tar Ulrika Eleonoras ettöring finns två varianter (5-5a1 och 5-5a2). Båda har en koppling var, vilket ger ett snitt på 1 koppling per variant. För Fredrik I:s samtliga varianter är snittet 2,1 och om man jämför mellan åren så har 1735 års sju varianter högsta snittet på 4 kopplingar per variant. Adolf Fredriks myntvarianter har i snitt 0,53. Medelvärdet för alla varianter under frihetstidens är 2,0 kopplingar per variant. Siffrorna i detta stycke baseras på materialet i variantfrekvensstudien om 2 042 mynt.

Tabell 2. Redovisning av antal registreringar (exemplar) per åtsidevariant, per frånsidevariant och per myntvariant och kopplingar mellan dessa som påvisats i variantfrekvensstudien. Varianter som påvisats efter studiens slut anges med kursiv stil. I några fall har inte frånsidan kunnat undersökas varför summan av antal registreringar per frånsidevariant för en specifik åtsida inte alltid blir lika med antalet för den åtsidan. För frånsidorna anges inte årtal i fjärde kolumnen eftersom det är samma som i första kolumnen. I tredje kolumnen anges inte heller koppling mellan frånsidevarianter till en och samma åtsidevariant eftersom den är självklar. enkl. står för enkla kvistar, flät. för flätade kvistar, omp. står för ompunsad och uMMI för utan myntmästarinitial

Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
Ulrika Eleonora			
1720, 5-5a	109		
5-5a1	27		
5-5a2	79		
Fredrik I			
1720, 5-3a	30	1721, 5-3b	
1721, 4-5a	1		5-4a1
1721, 5-3a	2	1722, LC, 5-3b 1722, GZ, 5-3a	
1721, 5-3b	1	1720, 5-3a	
1721, 5-4a	11		
5-4a1	6		4-5a
5-4a2	5		
1721, 6-6a	13	1722, 6-6a	
1722, LC, 3-4a	32		3-4b2, 4-4a, 4-4b
1722, LC, 3-4b	7		
LC, 3-4b1	4		5-5a1
LC, 3-4b2	3		3-4a, 4-4a, 4-4b
1722, LC, 4-3	2		
1722, LC, 4-4a	26	1722, GZ, 4-4a	3-4a, 3-4b2, 4-4b
1722, LC, 4-4b	1		3-4a, 3-4b2, 4-4a
1722, LC, 5-3a	55		
LC, 5-3a1	13		
LC, 5-3a2	38		
LC, 5-3a3	2		
1722, LC, 5-3b	12	1721, 5-3a 1722, GZ, 5-3a	5-5a2

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1722, LC, 5-5a	7		
LC, 5-5a1	4		3-4b1
LC, 5-5a2	3		5-3b
1722, LC, 6-6a	25	1721, 6-6a	
1722, LC, 6-6a1	15		
1722, LC, 6-6a2	9		
1722, GZ, 3-2a	33 (31 frånsidor)		3-3d1
1722, GZ, 3-3a	6		3-3f, 4-4a, 4-5a
1722, GZ, 3-3b	5		
1722, GZ, 3-3c	28	1723, enkl., 3-3b	
GZ, 3-3c1	26		
GZ, 3-3c2	2		
1722, GZ, 3-3d	18		
GZ, 3-3d1	10		3-2a
GZ, 3-3d2	8		
1722, GZ, 3-3e	10		
1722, GZ, 3-3f			3-3a, 4-4a, 4-5a
1722, GZ, 4-4a	2	1722, LC, 4-4a	3-3a, 3-3f, 4-5a
1722, GZ, 4-5a	1	1723, enkl., 4-5a	3-3a, 3-3f, 4-4a
1722, GZ, 5-3a		1721, 5-3a 1722, LC, 5-3b	
1723, enkl. 3-3a	24		
enkl., 3-3a1 (3 på 2)	15		
enkl., 3-3a2	5		
enkl., 3-3a3	4		
1723, enkl., 3-3b (3 på 2)	5	1722, GZ, 3-3c	enkl. 4-5a
1723, enkl., 4-4a (omp. 2?)	11		flät., 3-3b
1723, enkl., 4-5 (3 på 2)	10	1722, GZ, 4-5a	enkl. 3-3b
1723, flät., 3-3a	20		
1723, flät., 3-3b (omp., 2?)	33		enkl. 4-4a
1723, flät., 3-3c	15		
flät., 3-3c1	7		flät., 3-3d1
flät., 3-3c2	8		flät., 3-3öa1
1723, flät., 3-3d	30		
flät., 3-3d1	18		flät., 3-3c1
flät., 3-3d2	11		flät., 4-3a2
1723, flät., 3-3e	10		
flät., 3-3e1	5		flät., 3-3öb
flät., 3-3e2	5		
1723, flät., 3-3f	36		
1723, flät., 3-3g	24		
1723, flät., 3-3h	2	1723, uMMI., 3-3a 1724, flät., 3-3a	

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1723., flät., 3-3öa	16		
flät., 3-3öa1	13		flät., 3-3c2
flät., 3-3öa2	3		flät., 3-3öc
1723, flät., 3-3öb	22		flät., 3-3e1
1723, flät., 3-3öc	15		flät., 3-3öa2
<i>1723, flät., 3-3öd</i>		1723, uMMI, 3-3b 1724, flät., 3-3b	
1723, flät., 4-3a	15		
1723, flät., 4-3a1	6		
1723, flät., 4-3a2	8		flät., 3-3d2
1723, uMMI, 3-3a (omp. 2)	10	1723, flät., 3-3h 1724, flät., 3-3a	
1723, uMMI, 3-3b	18	<i>1723, flät., 3-3öd</i> 1724, flät 3-3b	
1724, enkl., 4-4a	7	1725, enkl., 4-4a 1726, enkl., 4-4a	
1724, enkl., 4-4b	25	1726, enkl., 4-4b 1727, enkl., 4-4a 1728, enkl., 4-4a 1732, enkl., 4-4a	
1724., flät., 3-3a	5	1723, flät., 3-3h 1723, uMMI, 3-3a	flät., 3-3c2
1724., flät., 3-3b	18	<i>1723, flät., 3-3öd</i> 1723, uMMI, 3-3b	
1724., flät., 3-3c	21	1726, flät., 3-3a	
Flät., 3-3c1	19		
Flät., 3-3c2	2		flät., 3-3a
1725, enkl., 4-4a	5	1724, enkl., 4-4a 1726, enkl., 4-4a	
1725, enkl., 6-4a	22		
1726, enkl., 4-4a (7 på 2)	3	1724, enkl., 4-4a 1725, enkl., 4-4	flät., 3-3a2
1726, enkl., 4-4b	2	1724, enkl., 4-4b 1727, enkl., 4-4a 1728, enkl., 4-4a 1732, enkl., 4-4a	enkl., 7-6
1726, enkl., 7-6a	35	1728, enkl., 7-6a 1731, 7-6a	enkl., 4-4b
1726, flät., 3-3a	16	1724, flät., 3-3c	
flät., 3-3a1 (6 på 5)	14		flät., 3-4a1
flät., 3-3a2 (7 på 2)	2		enkl., 4-4a
1726, flät., 3-3b	14		
flät., 3-3b1	8		
flät., 3-3b2	6		

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1726, flät., 3-4a	4		
flät., 3-4a1 (6 på 5)	1		flät., 3-3a1
flät., 3-4a2	3		
1727, enkl., 4-4a	3	1724, enkl., 4-4b 1726, enkl., 4-4b 1728, enkl., 4-4a 1732, enkl., 4-4a	
1727, flät., 3-3a	10	1729, flät., 3-3a 1730, flät., 3-3a	
1727, flät., 3-5a	4		
1727, flät., 4-4a	5	1728, flät., 4-4a 1729, flät., 4-4a 1730, flät., 4-4a	
1728, enkl., 4-4a	7	1724, enkl., 4-4b 1726, enkl., 4-4b 1727, enkl., 4-4a 1732, enkl., 4-4a	enkl. 7-6a
1728, enkl., 7-6a	6	1726, enkl., 7-6a 1731, 7-6a	enkl., 4-4a
1728, flät., 4-4a	1	1727, flät., 4-4a 1729, flät., 4-4a 1730, flät., 4-4a	
1729, flät., 3-3a	1	1727, flät., 3-3a 1730, flät., 3-3a	
1729, flät., 4-4a	9	1727, flät., 4-4a 1728, flät., 4-4a 1730, flät., 4-4a	
1730, flät., 3-3a	4	1727, flät., 3-3a 1729, flät., 3-3a	
1730, flät., 4-4a	6	1727, flät., 4-4a 1728, flät., 4-4a 1729, flät., 4-4a	
1731, 3-1a	14	1732, 3-1a	
1731, 5-5a	10	1732, 5-5a	
1731, 7-6a	1	1726, enkl., 7-6a 1728, enkl., 7-6a	
1732, 3-1a	12	1731, 3-1a	
3-1a1	5		
3-1a2	7		
1732, 3-3a	29	1733, 3-3c	
3-3a1	21		
3-3a2	2		
3-3a3	6		
1732, 3-3b	14		5-5a2

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1732, 3-3c	29		
3-3c1	19		5-5a1
3-3c2	10		4-4a1
1732, 4-2a	23		
4-2a1	10		
4-2a2	11		
4-2a3	1		4-4a2
1732, 4-4a	21	1724, enkl., 4-4b 1726, enkl., 4-4b 1727, enkl., 4-4a 1728, enkl., 4-4a	
4-4a1	12		3-3c2
4-4a2	9		4-2a3
1732, 4-4b	16	1733, 4-4a	4-5
1732, 4-5a	16	1733, 4-5a	4-4b
1732, 5-5a	16	1731, 5-5a	
5-5a1	7		3-3c1
5-5a2	8		3-3b
1733, 3-3a	1		4-4a2
1733, 3-3b	15		
3-3b1	14		
3-3b2	1		
1733, 3-3c	19	1732, 3-3a	
3-3c1 (3 på 2)	14		4-4a1
3-3c2	5		4-4b
1733, 3-4a	12		
1733, 4-3a	17		
1733, 4-3a1	9		
1733, 4-3a2	8		4-3b
1733, 4-3b	3		4-3a2
1733, 4-4a	7	1732, 4-4b	
4-4a1 (3 på 2)	4		3-3c1
4-4a2	3		3-3a
1733, 4-4b	13	1734, 4-4a	3-3c2
1733, 4-4c	9	1734, 4-4b	
1733, 4-4d	18		
1733, 4-5a	15	1732, 4-5	
4-5a1	14		5-5a1
4-5a2 (3 på 2)	1		
1733, 4-6a	43		
1733, 5-5a	21		
5-5a1	19		4-5a1
5-5a2	2		
1733, 5-6a	8		
1734, 3-3a	46		3-7a
1734, 3-7a	15		3-3a
1734, 4-4a	6	1733, 4-4b	5-4a2

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1734, 4-4b	11	1733, 4-4c	
1734, 5-4a	27	1735, 5-4a 1737, 5-4a	
5-4a1	15		
5-4a2	12		4-4a
1735, 2-4a	15		
2-4a1	2		?-? (troligen)
2-4a2	5		5-4a3
2-4a3	8		5-4a2
1735, 5-4a	15	1734, 5-4a 1737, 5-4a	
5-4a1	10		
5-4a2	5		2-4a3
5-4a3			2-4a2
1735, ?-?a	1		2-4a1 (troligen)
1736, 3-4a	4		
1736, 4-4a	17		
4-4a1	6		
4-4a2	9		4-5a2
4-4a3	1		4-5a1
1736, 4-5a	8	1737, 4-5	
4-5a1	3		4-4a3
4-5a2	2		4-4a2
4-5a3	3		
1737, 4-4a	35		
4-4a1	10		4-5a2
4-4a2	25		
1737, 4-5a	21	1736, 4-5a	
4-5a1	18		
4-5a2	3		4-4a1
1737, 5-4a	10	1734, 5-4a 1735, 5-4a	
1740, 1-1a	12		
1740, 2-3a	21	1742, 2-3b	
1742, 2-3a	3		
2-3a1	2		3-3c1
2-3a2 (2 på 0)	1		2-3b
1742, 2-3b (2 på 0)	3	1740, 2-3a	2-3a2
1742, 3-2a (42/43?)	7		3-3b
1742, 3-2b	1	1743, 3-2a	
1742, 3-3a (2 på 0)	8		
1742, 3-3b (42/43?)	4		3-2a
1742, 3-3c	9		
3-3c1	7		2-3a1
3-3c2	2		
1742, 3-3d		1743, 3-3a	

Tabell 2, fortsättning			
Variant	Antal exemplar	Åtsida samma som	Frånsida samma som
1743, 2-1a	18		
2-1a1	15		
2-1a2	3		
1743, 3-2a	3	1742, 3-2b	
1743, 3-3a	10	1742, 3-3d	
3-3a1	10		
3-3a2 (3 på 2)			
1743, 3-3b	10		
1747, 2-2a	17		
2-2a1	14		2-3a3
2-2a2	3		
1747, 2-3a	20		
2-3a1 (7 på 3)	11		
2-3a2	7		
2-3a3	2		2-2a1
1749, 3-4a	9		
Adolf Fredrik			
1753, 4-3a (en frånsida ej analyserad)	40		
1754, 4-3a (4 på 3)	20	1753, 4-3a	
1754, 4-3 b	19		
1756, 1-3a	14		
1756, 3-3a	17		
1757, 3-2a	6		
1757, 3-3a	9		
1758, 1-2a	12		1-2b
1758, 1-2b	1		1-2a
1758, 2-2a	20		
1761, 1-1a (1 frånsida ej undersökt)	48		1-3a2
1761, 1-3a	48		
1-3a1	46		
1-3a2	2		1-1a
1761, 3-3a	9		
1761, 4-2a	5		